

วัตถุประสงค์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม แบบสอบถามที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์ประชากรที่ศึกษามีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด
2. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่แหล่งพลอย บ้านบ่อแก้ว อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
3. แผนที่ภูมิประเทศ บ้านบ่อแก้ว อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ มาตรฐาน 1: 50,000 ลำดับชุด L 7017
4. แผนที่ภูมิประเทศ บริเวณพื้นที่ศึกษา มาตรฐาน 1: 10,000
5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมสำเร็จรูปในการเขียนแบบและประมวลผลแบบสอบถาม
6. เครื่องพิมพ์ (plotter, printer)
7. เครื่องเขียน
8. เทปวัดระยะ
9. เข็มทิศ
10. กล้องถ่ายรูป

วิธีการศึกษา

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

1.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ บ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ คือ เจ้าของที่ดิน ผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยว จังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย ทั้งหมดจำนวน 4 คน

1.2 การใช้แบบสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จำนวน 132 ครัวเรือน ซึ่งใช้ตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้นร้อยละ 30 หรือ 40 ครัวเรือน

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) สำหรับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเกษตร บ้านบ่อแก้ว จำนวน 4 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชนบ้าน บ่อแก้ว ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 40 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

ลักษณะของคำถามมีทั้งแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open-ended) ซึ่งจะให้อิสระแก่ผู้ตอบทำให้ทราบความคิดเห็นที่หลากหลาย และแบบสอบถามปลายปิด (closed-ended) ในการแสดงความคิดเห็นจะจำกัดคำตอบให้ตอบทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ตอบคำถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งพลอยเดิม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและเกษตร

ตอนที่ 2 ความร่วมมือและความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ตอนที่ 3 ความต้องการของชุมชนในด้านต่างๆ ต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลคือ สถิติเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า เก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต รวมทั้งผลงานศึกษาวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บข้อมูล

3.1) การเก็บข้อมูลภายในพื้นที่ ทำการสำรวจสถานที่จริง และศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่รวมถึงการสำรวจพื้นที่ ถ่ายรูป สภาพโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา เพื่อค้นหาประเด็นปัญหาทั้งจากการสังเกตและสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

3.1.1) องค์ประกอบทางธรรมชาติ (natural resources) เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางธรณีวิทยา ดิน ลมฟ้าอากาศ น้ำและแหล่งน้ำ สภาพป่าไม้และสัตว์ป่า

3.1.2) องค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้น (man made elements) เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน ถนน ทางเท้า สิ่งก่อสร้าง และสาธารณูปโภค

3.1.3) องค์ประกอบทางด้านความงาม (aesthetic factors) เช่น ทิวทัศน์ที่อยู่ภายในพื้นที่

3.2) การเก็บข้อมูลภายนอกพื้นที่ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากปัจจัยทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อสถานที่นั้นๆ เช่น

- สภาพแวดล้อมหรือการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่ศึกษามีลักษณะแบบใด
- องค์ประกอบทางด้านความงามโดยรอบบริเวณ และพื้นที่ใกล้เคียง
- ตำแหน่งของสถานที่ราชการ รวมถึงสถานที่ที่เป็นของสาธารณะ
- การสัญจร หรือระบบการเดินทาง
- แม่น้ำ ลำธาร ทางระบายน้ำ และแหล่งน้ำ ฯลฯ

4. การออกแบบวางผังภูมิสถาปัตยกรรม (landscape design) มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

4.1) การสำรวจพื้นที่ (site survey) เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของพื้นที่ในมาตราส่วนจริง นำมากำหนดกรอบ และแนวคิดในการออกแบบ (Design) ต่อไป

4.2) การวิเคราะห์ข้อมูล (analysis) เป็นการนำข้อมูลแต่ละอย่างมาวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้น ทั้งในด้านทรัพยากรพื้นที่ ผู้ใช้ และการใช้ประโยชน์ทางด้านนั้น ทนทานและการวิจัย ตลอดจนโอกาสและข้อจำกัดต่างๆ ในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีการในการพัฒนาพื้นที่ ในขั้นตอนการประกอบขึ้นเป็นโครงการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

4.2.1 การวิเคราะห์โปรแกรม (program analysis) เป็นการสรุปโปรแกรม หรือรายการข้อต้องการต่างๆ ที่จำเป็นในการออกแบบ โดยพิจารณาความต้องการเหล่านั้นอย่างเต็มรูปแบบหรือเป็นปริมาณสูงสุดเท่าที่พื้นที่จะสามารถรองรับได้โดยไม่เสียบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของพื้นที่

4.2.2 การวิเคราะห์บริเวณพื้นที่ (site analysis) เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากเอกสารและการสำรวจภาคสนามมาเขียนลักษณะที่เป็นจริงของสภาพพื้นที่ลงในแปลน พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์ว่าบริเวณใดมีลักษณะอย่างไร มีข้อดีหรือมีปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาอย่างไร รวมถึงเสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาจะพิจารณาจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสรุปลักษณะสำคัญๆ ในแง่มุมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาข้อดีและข้อเสีย ส่วนการสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จะสรุปตั้งประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ เพราะปัญหาในปัจจุบันและข้อมูลอื่นๆ จะช่วยให้คาดเดาถึงปัญหาในอนาคตได้ เพื่อหาทางป้องกันล่วงหน้าและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเท่าที่สภาพความเป็นจริงจะอำนวย

4.3) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ จะพิจารณากำหนดรายละเอียดลักษณะพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ที่ตั้งขึ้นในการวิเคราะห์โปรแกรม มาจัดให้กลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปสู่การเสนอรายละเอียดในรูปแบบกายภาพในขั้นตอนการประกอบขึ้นเป็นโครงร่าง

4.4 การประกอบขึ้นเป็นโครงร่าง (synthesis) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดทางเลือกหรือวิธีการในการแก้ปัญหา โดยแสดงในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

4.4.1 การจำแนกเขตใช้ประโยชน์สำหรับแหล่งนันทนาการ เป็นการแบ่งเขตการใช้พื้นที่โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของปัจจัยพื้นที่ในการป้องกัน หรือควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น และความต้องการใช้ประโยชน์ โดยกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ภายในโครงการไว้ 2 เขต ด้วยกันคือ

1) เขตบริการและจัดการ เป็นเขตที่มีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างเต็มที่ ได้แก่ อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรมที่เป็นอาคารถาวร ร้านค้า ร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องสุขา และอาคารสถานที่เพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เช่น ที่ทำการบ้านพัก โรงเก็บวัสดุอุปกรณ์ เรือนเพาะชำ ฯลฯ ซึ่งบริเวณที่เหมาะสมสำหรับเขตบริการควรอยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมหลัก หรือสามารถเข้าออกได้สะดวก มีความลาดชันค่อนข้างต่ำ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ

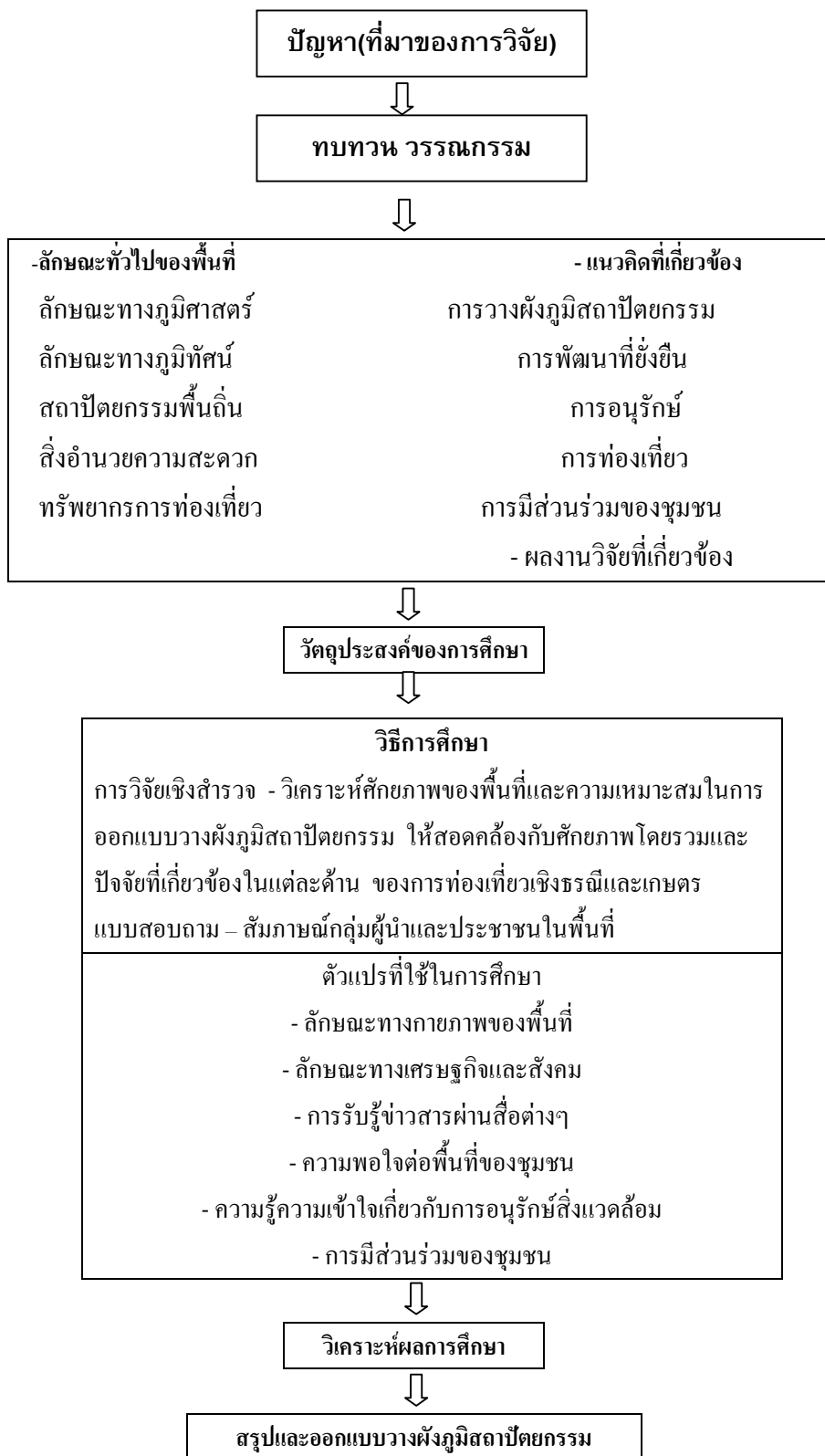
2) เขตนั้นหนาการ เป็นเขตที่รวมเอาสิ่งที่น่าสนใจหรือจุดสนใจต่างๆ มาไว้ด้วยกัน เช่น แหล่งที่ จุดชมวิว ทางเท้า รวมถึงบริเวณที่จัดไว้สำหรับการสื่อความหมายธรรมชาติแบบต่างๆ ในเขตนี้ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นแก่การเข้าร่วมกิจกรรมนั้นหนาการของนักท่องเที่ยว เช่น จอดรถ เป็นต้น เขตนั้นหนาการนี้ มีเนื้อที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับลักษณะเด่นของพื้นที่ว่ามีมากน้อยแค่ไหน และชุมชนมีความพอใจจะใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด

3) เขตกิจกรรมศึกษาทางธรณีวิทยาและเกษตร เป็นเขตที่แสดงกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของโครงการ เช่น โรงสาธิตการแต่งแร่ หลุมขุดแร่เก่า แปลงผักปลอดสารพิษ หรือสวนเกษตรของชาวบ้าน เป็นต้น รวมถึงเส้นทางศึกษาธรรมชาติภายในพื้นที่อีกด้วย

4.4.2 การกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ (design concept) เป็นการตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการออกแบบ ทั้งนี้แนวความคิดเหล่านี้ต้องเหมาะสมกับพื้นที่ และลักษณะการใช้งาน ตามความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์เป็นอย่างดีอีกด้วย

4.4.3 การสร้างความสัมพันธ์ในรูปแผนภาพวงกลม (balloon diagram) โดยกำหนดหมวดหมู่ของการใช้สอยต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันไว้รวมกันลงในแปลนจริง และให้แต่ละหมวดหมู่แทนด้วยวงกลมหนึ่งวง แล้วพิจารณาความสัมพันธ์แต่ละกลุ่ม และความสัมพันธ์กับพื้นที่เดิม รวมทั้งการสัญจรภายในพื้นที่

4.4.4 ผังบริเวณรวม (lay-out) เป็นการออกแบบผังการใช้บริเวณรวมที่สมบูรณ์ที่แสดงระบบการสัญจรภายใน รวมถึงชนิดและตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในพื้นที่

ภาพที่ 14 แสดงปัญหา (ที่มาของการวิจัย)